

In de put en uit de put

De tijden vragen erom, mensen zitten al een keer in de put of hebben het op zijn minst moeilijk, hebben die knuffel nodig, die niet mag gegeven worden.

Vandaag lezen we verhalen over mensen die het moeilijk hebben of zelfs letterlijk in de put worden gegooid: neen, niet Jozef, wél Jeremia en een man die van een onreine geest bezeten is.

De bezeten man schreeuwt in de synagoge en Jeremia schreeuwt op straat naar ieder die het horen wil, dat mensen zich maar beter kunnen overgeven aan de Chaldeeën, dat dat politiek en sociaal gewoon de beste oplossing is voor iedereen.

Jeremia 38: 1-13

Sefatja, de zoon van Mattan, Gedalja, de zoon van Paschur, Juchal, de zoon van Selemja, en Paschur, de zoon van Malkia, hoorden dat Jeremia de mensen bleef toespreken: 2'Dit zegt de HEER: Wie in deze stad blijven, zullen sterven door het zwaard, de honger en de pest, maar wie zich overgeven aan de Chaldeeën zullen het er levend afbrengen. 3Dit zegt de HEER: Deze stad wordt in handen gegeven van de koning van Babylonië en zijn leger; hij zal haar innemen.' 4De raadsheren zeiden tegen de koning: 'Die man moet ter dood gebracht worden. Door zulke dingen te zeggen ondermijnt hij immers het moreel van de inwoners en van de soldaten die hier nog overgebleven zijn. Hij heeft niet hun behoud voor ogen, maar hun ondergang.' 5Koning Sedekia antwoordde: 'Doe met hem wat je wilt; ik kan jullie niet tegenhouden.' 6Ze brachten Jeremia naar de waterkelder van prins Malkia, in het kwartier van de paleiswacht, en lieten hem aan touwen zakken. In de put stond geen water meer; er was alleen modder, waarin Jeremia wegzakte. 7Ebed-Melech, een hoveling afkomstig uit Nubië, hoorde daarvan. Hij bevond zich in het koninklijk paleis, terwijl de koning zitting hield in de Benjaminpoort. 8Ebed-Melech verliet het paleis, ging naar hem toe en zei: 9'Mijn heer en koning, het is misdadig dat deze mannen Jeremia in een waterkelder hebben gegooid. Waarom moet hij juist daar van honger omkomen? Elders in de stad is ook geen brood meer.' 10De koning beval Ebed-Melech: 'Ga met dertig man naar die waterkelder en haal Jeremia naar boven, voordat hij sterft.' 11Ebed-Melech riep toen dertig man bij elkaar en ging naar de kelder van het magazijn van het koninklijk paleis, waar hij wat versleten kleren en oude lappen haalde. Hij liet deze aan touwen naar Jeremia in de put zakken 12en zei tegen hem: 'Stop die kleren en lappen onder uw oksels en haal de touwen eronderdoor.' Jeremia deed wat hij zei, 13en zo trokken ze hem uit de put omhoog. Vanaf dat moment verbleef hij weer in het kwartier van de paleiswacht.

Marcus 1: 21-28

²¹Ze gingen op weg naar Kafarnaüm, en op de eerstvolgende sabbat ging Jezus naar de synagoge en onderwees er de mensen. ²²Ze waren diep onder de indruk van zijn onderricht, want hij sprak hen toe als iemand met gezag, niet zoals de schriftgeleerden. ²³Er was in de

synagoge ook een man die bezeten was door een onreine geest, en hij schreeuwde: ²⁴‘Wat hebben wij met jou te maken, Jezus van Nazaret? Ben je gekomen om ons te vernietigen? Ik weet wel wie je bent, de heilige van God.’ ²⁵Jezus sprak hem streng toe en zei: ‘Zwijg en ga uit hem weg!’ ²⁶De onreine geest deed de man stuiptrekken en verliet hem met een luide schreeuw. ²⁷Iedereen was zo verbijsterd dat ze tegen elkaar zeiden: ‘Wat is dit allemaal? Een nieuwe leer met groot gezag! Zelfs als hij onreine geesten een bevel geeft, wordt hij gehoorzaamd.’ ²⁸Het nieuws over Jezus verspreidde zich al gauw overal in Galilea.

‘Hij heeft niet hun behoud voor ogen, maar hun ondergang.’ Dat waren de woorden die tegen Jeremia werden ingebracht, omdat hij de waarheid naar voren durfde brengen.

Als je een avondklok instelt, als je mensen op grote afstand van elkaar houdt, als je mensen vraagt niet te reizen, niet in kerkgebouwen bijeen te komen, maar zich wel te laten vaccineren... in de gekende omstandigheden... We weten allemaal dat dat pijn doet en dat dat weegt, op den langen duur erg doorweegt. Dat het de moraal van mensen keldert. Het is geen leuk nieuws. Het is geen fijne persconferentie op vrijdagavond, als ze aankondigt dat het allemaal nog wat langer gaat duren. Maar wie daartegenin gaat, opkomt voor de vrijheid, en dat doet met geweld en zonder rekening te houden met de veiligheid van anderen, integendeel op verschillende manieren bruskeert, zoals we vorige week in ons gesprek aanhaalden, wat er in Urk was gebeurd en de vele wandaden die daarop volgden... Haalt dat onze strijdvaardigheid en mentaal welzijn niet nog meer naar beneden? Beleid gaat niet om het nemen van populaire maatregelen, maar het nemen van goede maatregelen in het belang van alle mensen.

Dat was wat Jeremia ook op het oog had, wanneer hij aan zijn volk vertelde dat ze beter naar de koning van Babylonië zouden luisteren. Ons lijkt dat misschien eigenaardig, een oproep tot hoogverraad of zo. Zo werd het ook uitgelegd, maar de situatie was anders. Israël had al een vazalcontract met de Chaldeeën en had zich daar beter aan gehouden, want, zo zegt Jeremia: Anders zul je onder de voet gelopen worden en heel je stad zal eindigen in een rookpluim!

Mensen zijn meesters in het verdraaien van de waarheid – toegegeven, het is vaak moeilijk te weten wat waarheid is – Pilatus zei het al (wat is waarheid) rond het begin van onze tijdrekening.

Maar voor Jeremia was het noodlottig, want de raadsheren van de waardeloze koning Sedekia vonden dat de profeet ter dood veroordeeld moest worden. En de koning zei: Doe maar, ik kan jullie niet tegenhouden... Van een machtig vorst gesproken!

Ze deden maar en gooiden Jeremia in een waterput waar geen water meer in stond. Wel modder helaas, hij was niet droog. Hij zou erin gestorven zijn, ware het niet dat er nog één intelligente kerel aan het hof rondliep. Zijn naam was Ebed-Melech. Dat betekent: dienaar van de koning. Blijkbaar had hij geen echte naam en was hij gewoon helemaal zijn functie. Je hebt van die mensen die alleen maar hun werk zijn.

In elk geval was Ebed-Melech geen ja-knikker. Hij was overigens een Nubiër, een Ethiopische eunuch – jawel, bij de bijbelkenners gaat een lichtje branden... Ook in het boek Handelingen, in het Nieuwe Testament komt een Ethiopische eunuch voor. Hij is onder de indruk van de nieuwtestamentische uitleg van het oude testament en vraagt om ter plekke gedoopt te worden. Hij bekent zich tot die God die redt door zijn zoon Jezus.

De Nubiër van ons verhaal is ook iemand die het goed met de Heer voor heeft. Hij beseft dat Jeremia geheel onschuldig in de put zit (letterlijk en figuurlijk). Hij spreekt de koning erop aan. – Zijn argument is bijna grappig: Jeremia hoeft toch niet in die put van honger om te komen. Overall in de stad is ook geen eten. - Blijkbaar had de koning ook zijn twijfels gehad. Hij gaat in op het appel en Jeremia wordt bevrijd.

Straf toch: door je eigen volk in de vergeetput geworpen, door iemand van een ander volk het leven gered. Het doet denken aan de barmhartige Samaritaan. Op het einde van hoofdstuk 39 lezen we het vervolg, het loon voor Ebed-Melech: God spreekt: Ik heb niet beloofd dat ik de stad ga redden, je zult de ondergang zien met je eigen ogen, maar jij zult ontkomen, worden gespaard, omdat je op Mij hebt vertrouwd.

Prachtig toch? Gerechtigheid! Dat is de naam van koning Sedekia: Zedek – Jah: God heeft gerechtigheid getoond. Maar wel dankzij een trouwe vreemdeling!!

Komen we in Galilea bij Jezus. Hij is op weg naar Kafarnaüm, in zijn geboortestreek, in Galilea en op sabbat gaan ze uiteraard naar de synagoge. Zijn gehoor was onder de indruk. Jezus sprak met gezag. De mensen hoorden een nieuwe leer, een nieuwe manier van kijken naar oude wijsheid. Maar niet iedereen, niet alle synagogegangers waren aan het luisteren. Er zat een vreemde eend in de bijt. Een man die bezeten was door een onreine geest. Hij hoorde daar eigenlijk niet, in dat gebedshuis, dat huis van God. De man of de geest schreeuwt dan ook: Wat hebben wij met jou te maken, Jezus van Nazareth? Ben je gekomen om ons te vernietigen? Ik weet wel wie je bent: de Heilige van God. – Wow...

De mensen die Jezus erg aardig vonden en zijn preek liketen in hun blikken en woorden, die zagen een mens met gezag. Maar de bezeten man, daar in hun midden, die daar eigenlijk niet hoorde... Die sprak Jezus aan als Heilige van God!

Weer krijgen we hier een verhaal waarbij de verrassing van buiten komt, van iemand die een beetje aan de rand van de samenleving staat.

Het was wel een onreine geest, die weg moest.

Jezus ziet een man die geheel gebonden is, die stemmen hoort, die vaak niet zelf kan beslissen wat hij zegt en doet. Hij is helemaal ingenomen door andere persoonlijkheden in hem. Wanneer je erover durft spreken met mensen, merk je dat het best wel af en toe voorkomt. Er is geen medicijn voor. Therapie kan al wel eens helpen. Jezus ziet een man wiens leven weinig kan betekenen door deze verschrikkelijke beperking. Bij alles wat hij wil doen spreken de stemmen tegen. Ze brengen hem op andere gedachten, absurde gedachten, zoals even staan roepen in de synagoge, juist wanneer die bijzondere man met

zijn gezag prachtige woorden gesproken heeft. Eventjes de sfeer verpesten, de mensen tergen.

Maar Jezus is sterker. Zoals God bij de dienaar Ebed-Melech het leven kan sparen, zo kan Jezus de man met de onreine geest het leven teruggeven. De stemmen luisteren naar Zijn woord, het scheppingswoord, het krachtigste levenswoord en ze vertrekken met een luide stem.

En de mensen zijn nog meer onder de indruk van Jezus. Zelfs de onreine geesten luisteren naar Jezus. Onwaarschijnlijk. Jezus lijkt wel iemand die van buitenaf komt. Maar hij is tot zegen van de gemeenschap.

En dat doet mij denken aan de positie van de christenen in de wereld waarin ze leven, waarin we leven, waarin de secularisatie heel hard bijt.

We worden vreemd bekeken. Wij zijn ook buitenbeentjes. We geloven in het woord van onze Heer, dat het op vandaag nog iets te zeggen heeft, zeggingskracht heeft!

Als vreemden leven we tussen onze medemensen – die ook vreemden zijn op hun manier, we zijn allemaal uniek. Maar vanuit zijn vreemd-zijn probeert de christen om de gemeenschap tot zegen te zijn. Hij gaat op zoek naar mensen die in de put zitten, naar mensen die onterecht beschuldigd worden, naar mensen die niet worden gehoord. Hij is niet bang van mensen die zich vreemd gedragen. Hij probeert te helpen waar hij kan, maar doet dat niet alleen. Hij doet dat samen met die anderen die hem inspireren. Hij doet het samen met de Eeuwige, wiens kracht onmetelijk is, wiens mogelijkheden ondoorgroendelijk.